

Journalistiikan ja viestinnän tutkinto-ohjelman ohjaussuunnitelma

Tämän ohjaussuunnitelman tarkoituksena on selkiyttää ohjauksen kokonaisuutta JOV-tutkinto-ohjelmassa. Ohjaussuunnitelma on osa yksikön opetuksen laadunvarmistusta ja sitä päivitetään tarvittaessa.

Mitä ohjaus on ja mitä sillä tavoitellaan?

Opintojen ohjaus JOV-tutkinto-ohjelmassa ymmärretään kokonaisvaltaisena, yhteisöllisenä ja vuorovaikutteisena toimintana, jonka tarkoitus on tukea ja edistää sekä ohjattavan opiskelijan että myös tutkinto-ohjelman tavoitteiden saavuttamista tarkoituksenmukaisella tavalla. Ohjauksena nähdään kaikki ne toiminnot, jotka ohjaavat opiskelijaa:

- opiskelutekniikan ja –taitojen karttumiseen,
- oppimisen, tieteellisen ajattelun ja ammatti-identiteetin karttumiseen,
- integroitumiseen yksikön tutkimus- ja opiskeluyhteisöön
- itsenäisyyteen, vastuullisuuteen ja hyvinvointiin kasvamiseen

JOV-tutkinto-ohjelmassa ohjaukseksi katsotaan sekä organisoidut tilanteet kuten opiskelijatuutorointi, orientoivat opinnot (HOPS-opinnot, hyvinvointiorientoivat), HOPS-ohjaustilanteet (ryhmähops, yksilöhopsit) ja opinnäyteprosessien ohjaus että spontaanisti syntyvät opintoneuvontatilanteet – tilanteet, joissa opiskelijan ja ohjaajan välille syntyy vuorovaikutustilanne, yhteiseen sopimiseen pyrkivä suhde. Laajasti katsottuna kaikki opetustilanteet nähdään ohjaustilanteina ja siksi myös kaikki opettajat ohjaavat. Myös opetussuunnitelma ja tutkinto-ohjelman rakenne itsessään nähdään opetusta ohjaavana välineenä. Koska JOV-tutkinto-ohjelmassa on mukana professioon tähtääviä oppisisältöjä, myös työelämään valmentaminen ja työharjoittelun ohjaus on osa ohjaamisen kokonaisuutta. Näin ollen yliopistoyhteisö osallistuu ohjauksen kokonaisuuteen.

Miten ohjataan ja kuka ohjaa?

Tärkeää on, että yliopistoon tulleet uudet perusopiskelijat otetaan haltuun hallitusti. Yksikön johtaja nimeää keväisin HOPS-opettajat kullekin vuosikurssille ohjausvastaavan esityksestä. Nimettyjen HOPS-opettajien toimikausi on kolmivuotinen (kandidaattivaihe). Ohjausvastaava jakaa uudet opiskelijat syksyn alussa HOPS-opettajien kesken noin 10-20 opiskelijan ryhmiin. Periaate on se, että kandidaattivaiheen HOPS-opettajuus on keskitetty tietyille ohjaukseen erikoistuneille opettajille – kuitenkin siten, että ohjattaville löydetään laajassa kandidaattiohjelmassa paras alan asiantuntijuus: kuvajournalismin opettaja ohjaa kuvajournalistit ja puheviestinnän opettaja puheviestijät. HOPS-ohjausta voidaan toteuttaa sekä ryhmätapaamisina että yksilötapaamisina. Myös opetuksen yhteydessä annettu ohjaus on tärkeä osa ohjausprosessia (opinnäytteiden ja muiden töiden ohjaus). HOPS-opettajaksi nimetty sisällyttää työsuunnitelmaansa HOPS-ohjausta n. 15-30 tuntia lukuvuodessa, joka koostuu esim. 1–1,5 tunnin yksilöohjaukserästä/opiskelija sekä 1–2 ryhmäohjaukserästä (á 1,5–2 tuntia). Myös vertaisohjaus opiskelijoiden kesken nähdään tärkeänä ohjauksen muotona.

Maisteriopintojen HOPS-ohjaus on osin integroitu seminaarityöskentelyyn ja pro gradu -tutkielmien ohjaukseen. Näin ollen HOPS-työskentelystä vastaa kunkin maisteriopintokokonaisuuden vastuuprofessori ja seminaarin ohjaaja. Roolit voivat olla myös päällekkäisiä: JOV-tutkinto-ohjelmavastaava on samalla myös

yhden maisteriopintokokonaisuuden ja seminaarinkin vastuuhenkilö. Vaikka HOPS-ohjausta voidaan antaa tutkielman ohjauksen ohessa, vastuuprofessorin tulee tarvittaessa pitää opiskelijoilleen myös varsinaisia HOPS-ohjauksia joko ryhmähopstapaamisten tai henkilökohtaisten ohjaustapaamisten merkeissä. Opiskelijoille – varsinkin 1. vuoden opiskelijoille mutta myös muille kandidaattivaiheessa oleville – on tärkeä tietää, kuka on oma HOPS-vastuupettaja. Nimetyt HOPS-vastuupettajat ottavatkin heti syyslukukauden startattua yhteyttä hopsattaviinsa ja ryhtyvät sopimaan ryhmähopstapaamisen ja/tai henkilökohtaisten ohjausten aikatauluja.

Ohjausvastaavan tehtävänä on koordinoida tutkinto-ohjelman HOPS-opettajien toimintaa, joten hänelläkin on tieto siitä, minkä ohjaustahon puoleen on tarkoituksenmukaista kääntyä. Yksikössä ohjausta toteuttavat myös muut opintohallinnon työntekijät (opintopäällikkö, kolme opintosihtööriä ja kv-koordinaattori). Perusopiskelijan ohjauksessa hyödynnetään myös yliopiston yhteisiä ohjauspalveluita kuten ura- ja rekrytointiohjaajia, muita neuvonta- ja ohjaustahoja (esim. opintotuki) sekä tarvittaessa vaikkapa opintopsykologia (erityisohjaus). Yliopiston ulkopuolisista ohjaustahoista voidaan mainita esim. YTHS hyvinvointipalveluita tarjoavana yhteistyötahona. Opintopäällikkö, ohjausvastaava ja nimetyt HOPS-opettajat – mahdollisesti myös muut yliopiston ohjaustahot – esittäytyvät uusille perustutkinto-opiskelijoille yksikön järjestämällä HOPS-opintojen opintojaksolla heti syyslukukauden alussa.

Perustutkinto-opiskelijan ohjauksen lisäksi ohjausta tarvitsevat myös avoimen yliopisto-opetuksen opiskelijat, täydennyskoulutuksen opiskelijat, kv-opiskelijat ja jatko-opiskelijat. Yksikössä on vastuuhenkilöt näille ryhmille. Jatko-opintojen ohjaus toteutetaan niin, että jokaisen tieteenalan/oppiaineen piiristä opiskelijan opintojen ja opinnäytetyön ohjauksesta vastaa 1–2 nimettyä ohjaajaa. Tohtoriopiskelijoiden ja opinnäytetyön tekijöiden tulee tehdä jo jatko-opintojen tutkimussuunnitelmavaiheessa kirjallinen ohjaussuunnitelma.

Ohjauksen kriittiset kohdat

Kandidaattivaiheen opiskelijoiden isot kysymykset saattavat liittyä valinnaisiin opintoihin (sivuainevalintoihin), kun pohditaan ammattimahdollisuuksia ja tulevaisuutta ylipäätään. Koska JOV-tutkinto-ohjelmassa on viisi maisteriopintokokonaisuutta, ohjausta ja neuvontaa tarvitaan etenkin sellaisille opiskelijoille, jotka pohtivat valintaa eri maisteriohjelmien välillä. Kriittisimpänä vaiheena nähdään siirtymä kandidaattivaiheesta maisteriopintoihin, jolloin vaara opiskelijan ”katoamiseen” esimerkiksi työelämään on suuri. Sillan rakentaminen kandidaatti- ja maisterivaiheen välille nähdään tärkeänä. Orientoiviin opintoihin pitää panostaa sekä kandidaattivaiheen alussa (1. vuoden syksy) että kandidaatista maisteriksi siirtymisen vaiheessa. Ohjaus pyrkiikin löytämään opiskelijan kanssa sopivia ”siltoja” ja ”tikapuita” opiskelu-uran eri vaiheisiin.

Opintojen lisäksi joskus myös henkilökohtainen elämä aiheuttaa opiskelijalle ongelmia. HOPS-opettajan on tärkeä tunnistaa niitä merkkejä, jolloin opiskelijaa on ohjattava delikaatisti esimerkiksi opintopsykologille tai YTHS:lle. HOPS-opettajan ei pidä ottaa sellaista roolia ja tehtävää, mihin löytyy parempi asiantuntemus toisaalta. Työn rajojen määrittelemisen lisäksi puutteita voi olla myös ohjaamisen osaamisessa ja jopa ohjaamisen arvostuksessa (millainen arvo ohjaukselle annetaan). Se, että yliopistossa ohjausta tekevät omaksuvat ohjauksellisen ajattelutavan, vaatii selkeän ohjauskulttuurin ja tukea ohjaustyöhön (esim. HOPS-ohjauskoulutukset, yliopistopedagogiset koulutukset). HOPS-opettajien on tärkeä osallistua yliopiston järjestämiin koulutuksiin.

Ohjauksen tarpeet ja odotukset voivat olla kovin erilaisia. Joillekin opiskelijoille riittää teknisempi ja pelkistetympi ohjaus, mutta jotkut saattavat toivoa ohjaustilanteissa enemmän keskustelua ja tukea. Ohjauksen keinot ja muodot vaihtelevat ohjaustarpeen mukaisesti.

Ohjaus on onnistunut silloin, kun tavoitteet – olivat ne sitten opiskelijan oppimisen tavoitteita tai yliopiston asettamia tavoitteita (vähintään 55 op/ lukuvuosi, suoritettut tutkinnot) – ovat toteutuneet. Opintojen sujuvan etenemisen avuksi tutkinto-ohjelmassa on laadittu 'opintojen etenemisen kaavio', jonka tarkoitus on saada opiskelijat suoriutumaan opinnoissaan 60 op/ vuositahdilla. HOPS-opettajat seuraavat tavoitteiden saavuttamista ja opiskelijoidensa opinnoissa etenemistä.

Ohjauksen yhteiset käytänteet:

Ohjauksessa olennaista on kuunnella ja keskustella päästä yhteiseen ymmärrykseen ohjaajan ja ohjattavan välillä. Olennaista on luoda myönteinen ilmapiiri, joka tukee ohjattavan toimijuutta. Tietoa tulee olla avoimesti saatavilla ja tarkoituksenmukaisesti. Ohjaus on prosessissa mukana olemista, ei päättämistä opiskelijan puolesta. Siksi ohjauksen keskeisenä tavoitteena onkin ohjata opiskelijaa itsenäiseen päätöksentekoon. Ohjauksen kohteena ovatkin ne prosessit, joissa syntyvät muun muassa opinnäytetyöt ja tutkinnot – ei niinkään opiskelija eikä hänen toimintansa lopputulos.

Opiskelija on velvollinen suunnittelemaan, toteuttamaan ja arvioimaan omaa opiskeluaan sekä osallistumaan opintoihin sisältyvään ohjaukseen. HOPSia ei nähdä vain pelkkänä velvollisuuden vuoksi täytettävänä dokumenttina, vaan kasvamiseen ohjaavana kokonaisvaltaisena prosessina. HOPSilla on sinällään jo itseisarvo ja sen yhtenä tarkoituksena on reflektoida menneitä, nykyisyyttä ja tulevaisuutta.

Opintojen suunnittelua ja HOPS-ohjausta tullaan toteuttamaan yliopiston ylläpitämän sähköisen välineen – e-HOPSin – avulla. Tällä hetkellä HOPS-ohjausta toteutetaan joko perinteisesti paperille dokumentoituna tai Moodlen HOPS-työskentely-ympäristöä hyödyntäen. Palautetta opetuksesta ja ohjauksesta kerätään säännöllisesti sekä opiskelijoilta että opettajilta saaduilla palautekyselyillä mukaan lukien palautetilaisuudet ja HOPS-opettajakokoukset. Kerättyä palautetta hyödynnetään opetussuunnitelmatyössä, opetuksen ja ohjauksen sisältöjen ja käytänteiden parantamiseksi.

HOPS-käytänteitä kootusti:

Opiskelijat laativat ensimmäisenä opiskeluvuonna opintojensa suunnittelun tueksi henkilökohtaisen opintosuunnitelman (HOPS), jonka tarkoituksena on helpottaa ja kehittää opiskelijoiden ohjausta sekä heidän etenemistään opinnoissa. Opintosuunnitelmasta ilmenevät tutkinnon suorittamiseksi aiotut opinnot vähintäänkin annettavan tutkintotodistuksen mukaisella tarkkuudella sekä opintojen suunniteltu aikataulu. Vastuu HOPSin laatimisesta on opiskelijalla, joka saa tukea opintojensa suunnitteluun koko opintojensa ajan. HOPS-keskustelut aloitetaan HOPS-opettajan kanssa ensimmäisenä opiskeluvuonna ja tapaamiset jatkuvat koko opiskelu-uran ajan. Keskustelujen tukena voi käyttää esim. Moodlen keskustelualustoja tai keskustelut voi dokumentoida HOPS-lomakkeelle. HOPS voidaan dokumentoida myös jollain muulla soveltuvalla esitystavalla, johon voidaan tarvittaessa palata.

Journalistiikan ja viestinnän tutkinto-ohjelmassa noudatettavia HOPS-käytänteitä:

- opiskelijan velvollisuus on tutustua tutkintoonsa sekä tuntee tutkinto-ohjelmansa rakenne, jaksot ja sisällöt pystyäkseen suunnittelemaan opintojaan siten, että tutkinto on mahdollista suorittaa tavoiteajassa sujuvasti, mutta kokonaisuhyvinvointi huomioonottaen (tavoitteena on suorittaa noin 60 op/ lukuvuodessa)

- opiskelijan velvollisuus on laatia HOPS ensimmäisenä opiskeluvuonna sekä osallistua HOPS-tapaamisiin koko opintouran ajan
- HOPS dokumentoidaan, jotta siihen voidaan vähintään vuosittain tai tarvittaessa palata; dokumenttia päivitetään tarvittaessa (alkuperäisen HOPS-lomakkeen säilyttää opiskelija)
- HOPSaus on opiskelijan koko opintouran jatkuva prosessi: opiskelijan velvollisuus on pohtia ja reflektoida osaamistaan, oppimistaan ja akateemiseen asiantuntijuuteensa kasvua - opiskelija saa tähän tukea koko opiskelujensa ajan
- yksikön johtaja nimeää kandidivaiheen HOPS-opettajat kunkin vuosikurssin opiskelijoille ohjausvastaavan esityksestä
- maisteriopintojen hopsauksesta vastaavat kokonaisuuksien vastuuprofessorit ja/tai seminaarien ohjaajat ja vaikka HOPS-ohjausta voidaan osin integroida seminaarityöskentelyyn, niin tämän lisäksi on pidettävä sekä ryhmätapaamisia että annettava henkilökohtaista opintojen ohjausta (muuta kuin opinnäytetyön ohjausta) tarvittaessa
- HOPS-opettajan velvollisuus on tuntea tutkinto-ohjelman rakenne, opintojen etenemisen järjestys ja sisältöjä riittävästi sekä antaa opintojen ohjausta ryhmätapaamisissa että yksilötapaamisissa; HOPS-opettajalla on velvollisuus seurata opiskelijan opintojen etenemistä sekä tukea ja ohjata opiskelijaa hänen akateemiseen asiantuntijuuteensa kasvussa
- HOPS-opettaja sisällyttää HOPS-työn työsuunnitelmaansa (15-20 tuntia lukuvuodessa)
- ensimmäisen opiskeluvuoden keväällä hyväksytty HOPS tallennetaan rekisteriin merkinnällä JOVY1
Orientoivat opinnot ja HOPS 2 op
- kandidaatintodistusta ei myönnetä, mikäli HOPSia ei ole asianmukaisesti hoidettu

Ohjaussuunnitelman työryhmä: Ohjaussuunnitelman työstämiseen ovat alkujaan osallistuneet Jyrki Jyrkiäinen, Ari Heinonen, Maarit Jaakkola, Heidi Keinonen, Anssi Männistö, Tuula-Riitta Välikoski sekä maisteriopintojen vastuuhenkilöistä Pekka Isotalus ja Iiris Ruoho; JOV-tutkinto-ohjelmavastaava Taisto Hujanen sekä amanuenssi, tutkinto-ohjelman ohjausvastaava Ilona Siivonen. Ohjaussuunnitelmaa on päivitetty viimeksi HOPS-tapaamisissa saaduilla palautteilla v. 2016.